Бр. 85. У Новом Саду, у понедељак 16. (29.) априла 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

Лист српске народне радикалне странке. (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ дион. друштва у Руми.

Шта је ново?

Руски министар спољних послова Сазонов говорио је у руској думи о спољној политици. Што више човек чита тај говор, тим мање зна.

Но општи утисак тога говора потсећа на слике великог руског сликара Верешчагина. Верешчагин је волео да најстраховитије ратне слике приказује што већма у белим бојама. Беле снежна поља, беле огртаче руских војника, беле гавранове, управо црне тачурине, по којима је нападао снег. И говор Сазонова пун је белих боја, пун надања. Он види, да ће се све добро свршити, само не видите зашто.

Признаје, да данас Турска и Италија неће да се мире и да се још неко време неће моћи ни покушати измирење. Он види да Крићани хоће раволуционарним путем да се сједине с Грчком, па да и Грчку таме доводе у опасност, јер Европа то неће дозволити. Он види тешкоће, које су настале у питању Дарданела спомиње тешкоће у Персији и Кини, па опет држи да светски мир није угрожен. Види се, да је Сазонов једну тамну ствар насликао светлим и белим бојама.

* * *

О руској политици рекао је Сазонов, да је основ те политике савез са Француском, а основ тога савеза је одржање светскога мира. Но поред тог савеза склопила је Русија 1907. године уговор с Енглеском, који је донео најбоља плода. Са Немачком је Русија у старинском пријатељству, са Италијом се пријатељски односаји стално развијају и јачају. Осим тога не стоји Русија неповољно ни са Аустро-Угарском. После скорашњих непогода (после анексије), ипак се Аустро-Угарска и Русија споразумеле, да нађу додирну тачку тамо, где им се интереси сукобљавају. А то је, да се одржи на Балкану стање, које данас постоји и да помогну, да се у Турској учврсти нови ред.

Дакле и Турска може бити с овом изјавом задовољна. Тим више, што Сазонов саветује Србији и Бугарској да се не дају завести од прилика, већ да остану на миру. А саветује и Турској, да задовољи културне и економске интересе својих хришћана.

Сазонов најбоље зна, да су то голе речи. Зар данашња Турска да задовољи културне и економске интересе својих хришћана? Зар и у Арнаутлуку, управо зар и тамо, где има арнаутског живља? А колико већ времена декламује европска дипломација да жели, да се одржи постојеће стање у Турској? Но постојеће стање траје, докле не откине од Турске, па онда и опет проглашују ново постојеће стање за свето. Док опет неко нешто не промене. А све је у ствари наперено на то, да хришћански народи на Балкану никако не дођу до свога права и слободе.

Има место у говору Сазоновом, да Русија неће ништа на Балкану, а има место да неће ништа у Азији, да би имала одрешене руке на европску и балканску политику. Има места у том говору, где је Сазонов пун пријатељства према Турској, а види се опет да има и неке уговора с Италијом.

Прави дипломатски говор! И сама руска политика је мутна и заплетена, можда данас неодлучна са којим ће од оних силних пријатеља, кад дође до збиља. А поврх свега је Сазонов и намерно мало песка сасуо у очи свету. И сад би могли многе слободно да се побију, препиру се, шта хоће управо данашња руска политика. А можда је то мирољубиви Сазонов и хтео. Јер ено већ питају: Какви су то тајни споразуми између Италије и Русије, кад је Русија наш савезник?

Како је дошло до синодалног штатута?

Будимпешта, 15. априла.

Патријарх Лукијан заклео се, кад је заузео своје место, да ће му саборско устројство бити темељ у раду. Али је брзо заборавио, на што се заклео, као што је заборавио обећање, да ће Србима у Даљу, Борову и Белом Брду дати земљу и даље под оним условима, под којима је дао радикалски саборски одбор. Кад је сео на патријарашку столицу и мислио да седи већ сасвим сигурно, решио се, да нападне автономију и да руши саборско устројство. Је ли та мисао никла у његовој глави, не знамо; можда су му други турили ту бубу у главу. Тек он се латио посла, који нису могли да изведу Герман Анђелић и Георгије Бранковић.

Али пре него што је синод почео да гради свој штатут, отишао је патријарх Лукијан Куену и саопштио му шта намеравају он и епископи, па је умолио Куена, да се влада одрече врховног суђења у корист архијерејског синода. Куен му је одговорио, да он не брани, али се боји, да ће у српском народу синодални штатут изазвати огорчење и борбу. Патријарх Лукијан уверавао га је, да неће бити борбе, јер су самосталци и радикали љуто завађени, а он је већ створио нову странку, подрепашку, која ће бранити штатут, па издржава и подрепашки лист, који ће се бесплатно растуривати по народу. Тада је Куен рекао: „Добро, нека буде! Али Ви носите одговорност за све.“ Кад је синод поднео свој штатут на одобрење, онда је Куен тражио од патријарха Лукијана, да писмено изјави, да се народ неће противити. Тек онда је краљ потврдио штатут.

Али влада се није одрекла свога права на врховно суђење. Краљ то није изрекао. Допис министра-председника Куена пак, у коме тврди, да влада неће судити, није ништа друго, него кортешко средство, да би народ лакше прогутао штатут. Куен је рекао патријарху, да се краљ неће одрећи свога права, а патријарх је онда пристао и на допис Куенов, који никог не веже, јер допис није закон. Главно му је било, да се народ заведе. Куен је додуше рекао, да би се влада могла одрећи суђења, јер епископи нису независни од ње, али краљ неће да напусти ниједно своје право. Кад је пак у народу избило огорчење због синодалног штатута, онда су неки посланици из доње Угарске питали Куена: Шта ће сада бити? Куен је рекао: „Патријарх Лукијан мора извршити тај штатут. Ако он не буде могао, наћи ћу ја човека који може“. Један епископ, велики поборник штатута рекао је пак: “Нека се патријарх Лукијан жртвује. Сад се потко жио добро, па нека иде у пензију.“

Свевид.

Талијанско-турски рат.

Као што смо већ јавили, Русија је позвала турску владу да отвори Дарданеле. Турска влада се јуче саветовала, шта да одговори Русији. Мишљење је турских званичних кругова, да Турска из одбрамбених обзира не може отворити Дарданеле све дотле, догод талијански ратни бродови крстаре у Архипелагу. Русија је попретила Турској, да ће тражити од ње и отштете за штету, што је има њена трговина због затворених Дарданела, а турска влада на то одговара, да је Турска у праву да учини све што је потребно за одбрану својих највиших интереса. Тој право даје и Берлински Уговор. Турски министар унутрашњих послова изјавио је, да Турска неће отворити Дарданеле. Турска је влада учинила потребне мере за одбрану северна и јужна улаза с мора у Цариград.

Велике силе увиђају, да је Турска у праву и сада окрећу други лист. Русија и Енглеска настојавају, да се ускоро, по свој прилици у Лондону, отпочну преговори између великих сила, да заједнички утичу на талијанску владу, да Италија више не ратује на Јегејском Мору, него да рат ограничи само на Африку. Тада би турска влада морала отворити Дарданеле и трговина Русије, Енглеске, Аустроугарске, Румуније и других држава била поштеђена.

Међутим Италија тешко да ће се одазвати тој жељи великих сила. Она са Турском не може да изиђе на крај у Африци и зато је напада у Европи, да је принуди на попуштање. Милански лист „Секоло“ доноси, Италија неће више нападати Дарданеле. али ће наставити своју акцију на Јегејском Мору. Заузеће три велика турска острва у Јегејском Мору и ударити данак на становништво. Туринска „Штампа“ доноси, да су талијански ратни бродови отпловили прекјуче из тарентиске луке, где су били да узму храну и цебане. Отпловили су право на Јегејско Море да продуже започету акцију. „Аванти“ доноси, да је мобилисан још један талијански војни кор, који ће ускоро пренети на заузета турска острва. Има мишљења, да Италија можда и неће заузимати турска острва, него талијански ратни бродови, који су отпловили из Тарента, прате превозне бродове, који носе храну, угљена и муницију на острво Астропалију. То је острво, као што је познато, Италија заузела и хоће да га учини основом својих операција на Јегејском Мору. Ради тога ће на Астропалији да подигне стоваришта за храну и муницију. — Из Солуна јављају, да су у солунском заливу видели талијанске ратне бродове и боје се, да ће бомбардовати Солун. Солунску луку читаве ноћи осветљавају рефлекторима. Код острва Лемноса има 14, а пред Александретом 15 талијанских ратних бродова. — Неистинит је цариградски глас, да је при бомбардовању Дарданела оштећен талијански ратни брод „Варезе“, те да је потонуо у мудрошком заливу. Турски метци са дарданелских тврђава нису погодили ни један талијански брод. „Варезе“ се налази у флоти, која је ових дана била у Таренту.

Прекјуче је стигао у Цариград румунски пароброд „Крајова“ и његов капетан прича, да је на Црном Мору на 35 километара од улаза у Дарданеле видео 20 руских ратних бродова. На цариградској станици за бројављање без жица ухватили су једну поруку енглеских ратних бродова, који се налазе међу грчким острвима, руској црноморској флоти. Порука је на неком тајном језику, те је у Цариграду нису разумели. Руски посланик у Цариграду изјавио је, да руски бродови држе само вежбе на Црном Мору.

На бојишту у Триполитанији долази до окршаја само у близини туниске границе код Бу Кемеша, где Италија хоће да онемогући свако кријумчарење из Туниса. Ускоро ће у Триполитанији настати жарко лето, када је немогуће изводити неке ратне операције, те ће Италија то време да употреби, да се учврсти у триполитанском приморју и да пресече сваку помоћ Турцима из Туниса и Мисира.

Народни збор у Старом Футогу.

Пишу нам из *Старог Футога*: Одлучили смо, да на *Ђурђев дан о. г., у 3 сата после подне*, код српског православног крста, одржимо народни збор с овим дневним редом: 1. Заузимање становишта против синодалног штатута 2. Опште, једнако и тајно бирачко право. Надамо се, да ће и наша браћа из околних села посетити овај збор у што већем броју, јер се ради о крупним народним условима. Свакако ће пак и наша браћа из Новога Сада доћи на овај збор.

У одбрану српске народне црквене автономије.

Пишу нам из *Чуруга*: Још други дан Ускрса 26. марта (8 априла) била је скупштинска седница наше црквене опћине, на којој је по предлогу одборника *Воје Козарског* једногласно — управо са свима гласовима против једног — решено да се и чурушка опћина придружи протесту новосадске црквене опћине против синодског штатута. Једини је поп Берић устао и бранио синодски штатут, али се свесни скупштинари нису дали завести подрепашким извијањем.

*

Читамо у „Орбобрану", да је и црквена опћина у *Новом Топољу* у својој редовној скупштанској седници решила, да протестује против синодског штатута.

*

До сада је против синодског штатута протестовао велики митрополијски народни збор у Новом Саду, народни зборови у Вел. Кикинди, Перлезу, Куману, Будимпешти и Бану (Барања) архидијецезална епарх. скупштина, клуб срп. радикалне организације у Будимпешти и 157 црквених опћина. У архидијецези су протестовале 42, у вршачкој епархији 47, у бачкој 30, у темишварској 23, у будимској 8, у пакрачкој 3 и у горњокарловачкој епархији 4 опћине.

Састанак вршачке епархијске скупштине.

Вршачки „Банаћанин" јавља, да је епархијски административни одбор заказао састанак вршачке епархијске скупштине за уторак 1. (14.) маја о. г.

Још о убиству у Кићу.

У току истраге у ствари убиства Драгутина Вујина, крчмара, кога је у Кићу убио Душан Пајић, утврђене су још и ове појединости: Пајић је Вујина домамио у Кић, да му даде лажних новаца. Вујин је и пре тога стојао у вези са Пајићем у томе послу, наиме, заједнички су по неког лакоумника преварили, те му за прави новац давали — исецкане артијице. Убијени Вујин је имао код себе, када је дошао у Кић, 2600 круна, а по тврдњи његових око 14 хиљада круна и накита у вредности од хиљаду круна Накит је Пајић заложио у једној заложници у Суботици. Вујин је у Пајићевој гостионици вечерао и веселио се с њим до поноћи, а затим је легао. Пајић је Вујина убио из пушке, коју је био напунио исеченим главама од боца за соду. Пајић је био нашао и сведока, који су посведочили, да је Вујин отишао из његове крчме, а тако је сведочила и жена, која живи невенчана са Пајићем. После кратка времена по убиству Пајић је отпутовао у Америку, без путна листа. На Реци се састао са неком елегантном дамом, која такође није имала путна листа, те је с њом као са својом женом путовао првим редом, а погранични стражари нигде нису хтели да праве сметње елегантном и раскошном „брачном пару". Са непознатом дамом је Пајић у Америци красно се провађао, док је трајало новаца. Када је пак нестало новаца, Пајић се картао, и како је вешт у лажном картању лепо је „заслуживао". Но убрзо му се досадио живот у Америци и вратио се кући, пошто му је невенчана му жена из Кића писала, да овде већ више нико не тражи Вујина. Кад се Пајић вратио у Кић, убиству је ушао у траг тителски жандармеријски стражмештар Цинић. Убица Пајић је млад човек од 30 до 32 године, висок и леп. У затвору је за ово кратко време од страха и узрујаности оседео и постарио се

Положио адвокатски испит.

Вршачки „Банаћанин" јавља, да је др. Мартин Филипон, родом из Ульме, положио с похвалом испит за адвоката и да ће своју адвокатску канцеларију отворити у Вршцу. Млади адвокат је одлично спреман правник и добар Србин, ма да је римо католичке вере. Он је као члан карашевачког племена наше горе лист и осећа српски, а и многи Карашевци признају да говоре српски. И међу академском омладином уживао је углед. Честитамо!

ОД УРЕДНИШТВА.

Већ су се многи на нас обратили с изјавом, да су вољни узети под своје 12 годишњу кћер Паје Суботина из Горњег Ковиља Препоручујемо свима, да у тој ствари пишу Паји Суботину у Горњем Ковиљу (Felsőkabol) или да оду лично тамо.

Кратке вести.

— Др. Садик Стринић, лечник на Грахову (Црна Гора), муслиман, верио се са ћерком сердара Вејза Салковића, Србина муслимана из Корјенице (Херцеговина).

— „Цетињски Вјесник" са злурадошћу преноси подвалу новосадског подрепашког листа, учињену београдској „Трибуни". Они на Цетињу особито се слажу са листовима, који добивају помоћ из аустроугарских диспозиционих фондова. Да нису и сами близу тим фондовима?

— За споменик Доситеју Обрадовићу у Београду скупљено је досада 40.952 динара и 15 пара.

— Пре три дана побегао је из Земуна Јован Поповић, војник аустроугарске војске, по занимању трговачки помоћник, који је служио код 12-те пуковније у Сарајеву.

— Изасланство бугарског македонског одбора хтело је да посети талијанског министра спољних послова, али овај није хтео да га прими.

— За варошког подинжињера у Панчеву изабрат је Гавра Чолаковић, родом из Панчева.

— На Ђурђев дан о. г. одржаће се у Земуну скупштина соколских друштава фрушкогорске жупе.

— Српски престолонаследник Александар био је јуче у Нишу, где је присуствовао тркама Кола Јахача.

— У мају о. г. почеће градња дома Академије Наука у Београду.

— „Вардар" јавља, да је пре неколико дана дошло код Гусиња до сукоба између турске пограничне страже и Црногораца, који су прешли у Турску. Један је од Црногораца убијен, а остали су се вратили у Црну Гору.

— За судију у Феризовићу (Турска) постављен је Србин Трифун Попадић, судија у Шеховићима (Колашин).

— Ђаковачки римокатолички бискуп Крапец путоваће по Срему. Идуће недеље биће у Руми.

— На Реци је умр'о Јосип витез Горуп, велетржац, оставивши иметак од 40 милијона круна својој деци. Био је један од најимућнијих људи у Хрватској и Славонији.

— У Загребу је умрла Клотилда грофица Бурати, рођена бароница Враницањи Добриновић, оставивши у добротворне и просветне сврхе 254 хиљаде круна.

Брзојави „Застави".

Стигли 29. априла.

Политичке прилике у Србији

(Телефонски извештај).

Београд. У Пироту јуче изабрат самосталац. Према томе је размер странака у скупштини овај: радикали 84, опозиција 82 (радикални дисиденти 7, самосталци 39, либерали 22, напредњаци 12, социјалисте 2). Радикални дисиденти за сада не мисле ступати у радикални клуб, али неће бити опозиција по сваку цену, него ће помагати све оне владине предлоге, који су корисни за народ. Политички је положај још увек неодређен. Скупштина се састаје 19. априла, па ће онда влада видети, на чему је, а свакако ће покушати да влада с овом скупштином.

Угарски сабор.

Будимпешта. Скоро сви посланици били у сабору. Кад је Куен ушао у саборницу владиновци су му викали: Живео! И Лукачу је приређен срдачан дочек. Чак се и са левице чули узвици: Живео! Пошто су прочитани краљевски отписи, узео је реч Лукач да развије програм. Седница траје.

Битка са разбојницима.

Париз. Леш убијеног аутомобилског разбојника Бонота сав је изрешетан пушчаним зрневљем. У лице је погођен 6 пута, а једно зрно зарило му се у доњи део тела. Дубоа је тешко рањен.

Ђачка побуна.

Петроград. Ђаци се пред казанском црквом искупили и певајући револуционарне песме дошли на Островски проспект, где су пуцали на полицију, која их је опколила и 123 ухапсила.

Ђенерал — посланик.

Рим. Ђенерал Бунини, који учествује у триполитанском рату, изабрат за посланика у сабору.

Ужасна бура.

Оклахама. Бура починила ужасну штету. Железнички воз бацила из шина. Многи путници рањени и убијени.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

МЛАДОГ БИКА

у седамнајстом месецу, **лицениран,** од крупне пасмине, шарен, **продаје Љубомир Дажбаловић** у Трпињи (котар вуковарски). 3—3

150 ХЕКТОЛИТАРА ВИНА

бела, шилера и црна, продајем по врло повољној цени, за коју се ваља обратити власнику **Томи Јовичићу у Нерадин** п п. Ириг (Срем).
633 2—2

СВОЈУ КУЋУ

У НОВОМ САДУ, Орловска ул. бр. 15. код „Пет цркви" у сокаку **продајем** из слободне руке. За цену и услове обратити се на
621 2—3 **Лазара Бугарског.**

ЗЕМЉЕ НА ПРОДАЈУ

182 катастрална јутра ораће земље
У СРБИЈИ
од које је половица житом засејана са КУЋОМ и са свим за пољопривреду потребним стајама. ПРОДАЈЕ СЕ, за услове упитати **ВОЈИНА МИЛАКОВИЋА**, Привина Глава (Срем).
617 3—3

ЗА СВОЈУ МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ
потребујем
СТАРИЈЕГ ПОМОЋНИКА
који потпуно румунски и немачки говори. Ступити може одмах.
Михајл Поповић
638 1-3 Чаково temes megye.

ТРГОВИНА ГОТОВОГ ОДЕЛА
Панте Спаића
У НОВОМ САДУ
Дунавска ул. бр. 36.
Препоручује за пролетњу и летњу сезону ВЕЛИКИ ИЗБОР ново приспелих одела најновијег кроја за господу, госпође и децу. 357 5—5
Нарочито леп избор за ђаке
ЦЕНЕ ЈЕФТИНЕ

Ја знам!
ПОГРЕБНО ПОДУЗЕЋЕ И СТОВАРИШТЕ НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА
Паје Марковића у Н. Саду,
снабдевено је у великом избору поред стално стојећег огромног стоваришта надгробних споменика за овогодишњу пролетњу сезону у разноврсним најмодернијим новостима надгробног камења у мермеру и граниту.
402 6 6
Цене строго солидне! Послуга најтачнија!
За правилан и непогрешан изрез слова потпуна гаранција!

КУЋА
која постоји у НОВОМ САДУ у Пејићевој ул. бр. 4.
Продаје се из слободне руке. Упитати у истој кући. 588 3-3

За своју лимарску радњу
потребујем више
лимарских момака
који у радњу ступити могу одмах.
Карло Харасти
614 3—3 Орем. Карловци

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.